

Latvijas Republikas Satversmes tiesas sēde
2022. gada 31. martā

Turpinājums
2022. gada 21. aprīlī

Sēdi vada Latvijas Republikas Satversmes tiesas priekšsēdētājs
Aldis Laviņš.

A. Laviņš.

Labrīt! Lūdzu, sēdieties!

Turpinām tiesas sēdi.

Tiesneši, vai būs jautājumi lietas dalībniekiem? Nav jautājumu.

Vaicāšu lietas dalībniekiem: vai varam pabeigt lietas izskatīšanu pēc būtības?

Pieteikuma iesniedzēju pārstāvim?

M. Šķiņķis.

Jā, varam pabeigt.

A. Laviņš.

Saeimas pārstāvjiem?

A. Stupins.

Jā, varam pabeigt.

A. Laviņš.

Paldies.

Tiesneši... Lietas izskatīšanu pēc būtības tiesa pabeidz un pārejam pie tiesu debatēm.

Pieteikuma iesniedzēju pārstāvim... cik ilgs laiks nepieciešams, lai uzstātos debatēs?

M. Šķiņķis.

(runā bez mikroфона) Ja būtu pilnīgi godīgi... tad 31 minūte... Centīšos iekļauties 30 minūtēs.

A. Laviņš.

31 minūte...

Saeimas pārstāvjiem?

A. Stupins.

Saeimas pārstāvjiem būtu nepieciešamas 32 minūtes.

A. Laviņš.

Paldies.

Tiesa nolemj jums piešķirt tiesu debatēm 30 minūtes.

Vārds tiesu debatēs pieteikuma iesniedzēju pārstāvim. Lūdzu!

M. Šķiņķis.

Liels paldies, godājamā tiesa, vēlreiz par iespēju arī šajā lietā izklāstīt argumentus mutvārdu procesam. Esmu pārliecināts, ka ir izdevies noskaidrot arī mutvārdu procesā to, ka apstrīdētās tiesību normas Satversmei neatbilst.

Es centīšos savā debašu runā šo savu pārliecību izklāstīt.

Pirmkārt, tāpat par lietas centrālo jautājumu un es tik tiešām arī uzskatu, ka lietas centrālais un izšķirošais jautājums ir par to, kam pieder bezskaidrā nauda, kas ir tikusi atņemta, tas ir skaidrs, tas ir atrisināts un par to strīds šajā lietā vairs nevar pastāvēt.

Absolūti visi šā procesa dalībnieki un arī pieaicinātās personas apstiprināja, ka pieteikuma iesniedzējai jau pašā sākumā ir pareizs viedoklis šajā jautājumā, proti, tiesas procesa gaitā gan Saeimas pārstāvji, gan Tieslietu ministrijas pārstāvji, gan visi pārējie procesa dalībnieki apstiprināja, ka bezskaidra nauda pieder kredītiestādei, bankai, savukārt noguldītājam pieder tikai prasījums pret kredītiestādi.

Kas no tā izriet? No tā, ka ir konstatēts, ka noguldītājam pieder tikai prasījuma tiesības, patiesībā, manuprāt, izriet atbilde uz pilnīgi visiem šajā lietā nozīmīgajiem tiesību jautājumiem. Ja pēc būtības tikai formāli tiek saprast, kas pieder noguldītājam, bet kas pieder bankai, nav ne juridiski, ne loģiski iespējams nonākt pie secinājuma, ka, konfiscējot naudu, līdzekļus, kas atrodas bankā, tiek konfiscēta noguldītājam piederošā nauda. Noguldītājam kredītiestādē neatrodas un nemaz nevar atrasties viņa nauda, jo arī šajā tiesas procesā, kā jau es teicu, ir noskaidrots, un pat Saeima to ir atzinusi, ka kredītiestādē esošā nauda pieder bankai. Attiecīgi noguldītājam arī neatrodas un nevar atrasties viņam piederošā nauda, piemēram, bankas kontā Nr. X. Nauda pieder bankai, savukārt bankas konts ir grāmatvedisks ieraksts, kas atspoguļo bankas saistību pret bankas klientu. Bankas konts nav atvilktne, kurā atrodas noguldītājam piederošā nauda.

Jo īpaši uzskatāmi tas ir redzams brīdī, kad ir anulēta kredītiestādes licence un iz uzsākta bankas likvidācija vai maksātnespējas process. Kā to šā procesa laikā izskaidroja arī FKTK pārstāvji un arī, piemēram, Pastars, šādā brīdī visa bankas nauda atrodas vienuviet un tā ir tikai un vienīgi šīs bankas manta. Šajā brīdī nevar ne arestēt, ne konfiscēt noguldītājam piederošo naudu, kas atrodas bankā noguldītāja bankas kontā Nr. X, kā izskanēja šajā procesā, ka it kā varot.

Vēlreiz. Kāpēc to nevar. Jo noguldītājam nepieder nauda, kas atrodas bankā, šī nauda neatrodas noguldītāja bankas kontā Nr. X, un šim noguldītājam nemaz arī nav tāda bankas konta Nr. X, kur pat teorētiski varētu atrasties kāda nauda.

Attiecīgi arī uz šādu, piemēram, likvidējamās komercbankas brīdī uzdotu jautājumu, kas un kādā apmērā pieder noguldītājam, pēc būtības var atbildēt tikai vienā veidā: šobrīd šim kreditoram pieder prasījums pret banku eiro x apmērā. Nekas cits šim kreditoram nepieder un nemaz nevar piederēt.

Rasa, atbildot uz tiesneša Laviņa kunga pēdējo jautājumu iepriekšējā tiesas sēdē, manuprāt, to ļoti precīzi izskaidroja arī no tāda praktiskā skatupunkta.

Līdz ar to var tikai arestēt un konfiscēt noguldītājam piederošo prasījumu pret banku eiro x apmērā un, kā tas ir noticis arī šajā lietā... tātad... un kredītiestādei piederošo bezskaidro naudu tādā apmērā, kādā konkrētajam noguldītājam pieder prasījums pret banku. Un ja tiek arestēta un konfiscēta bankai piederošā nauda tādā apmērā, kādā noguldītājam pieder prasījums pret banku, kā tas ir noticis tieši šajā lietā, tad mēs runājam par trešās personas, bankas, mantas konfiskāciju.

Manuprāt, to ļoti precīzi un skaidri tiesas sēdēs izskaidroja ļoti daudzi eksperti, nesaukšu visus, bet tur bija Pastara kungs, Kudinska, Kārkliņš, Rozenbergs, Zeltiņš, Jerņeva un daudzi, bet, manuprāt, pietiek pār klausīties, piemēram, Kārkliņa vai Rozenberga tiesā sniegto viedokli, lai tas tiešām tā saliktos pa plauktiņiem un būtu pilnīgi skaidrs un labi saprotams.

Un tiklīdz šīs tiesas izšķirošā nianse, kas izriet no pamatjautājuma, kas pieder bankai un kas pieder noguldītājam, tiek patiešām pēc būtības saprasta, tad ļoti viegli, manuprāt, ir atbildēt uz pilnīgi visiem jautājumiem šajā lietā, kā es teicu jau sākumā, arī pat uz procesuālas dabas jautājumiem, piemēram, kā jāskaita sešu mēnešu termiņš. Tāpat uzreiz kļūst skaidrs, ka mēs šajā lietā runājam par trešās personas, šajā gadījumā bankas, mantas konfiskāciju. Un tad secīgi ejot uz priekšu, ir ļoti, manuprāt, konstatēt, ka šajā lietā ir jāatbild uz salīdzinoši vienkāršu juridisku jautājumu: vai apstrīdētās tiesību normas, kas atbilstoši to piemērošanas praksei, kā mēs to redzam, nosaka obligātu pienākumu absolūti visos gadījumos konfiscēt trešajai personai, kuras nelabticīgums nav ne pierādīts, ne pat vērtēts, piederošo mantu, atbilst Satversmei.

Atbilde uz šo jautājumu, protams, ir noraidoša. Tā nedrīkst darīt. Un par to tālāk es centīšos runāt savā debašu runā.

Tātad par apstrīdēto normu neatbilstību Satversmei.

Satversmes tiesa šajā lietā, es ticu, lems, vai mantas noņemšana trešajai personai, kuras nelabticīgums nav pierādīts, ne vērtēts, ir Satversmes 105. panta ceturrtā teikuma vai Satversmes 105. panta pirmo trīs teikumu jautājums. Tāpat Satversmes tiesa lems par to, vai šīs normas atbilst Satversmes 91. pantam. Taču, ņemot vērā to, ka procesa gaitā debates galvenokārt ir bijušas par apstrīdēto normu neatbilstību vai

atbilstību Satversmes 105. panta pirmajiem trīs teikumiem, es savā runā arī galvenokārt runāšu tieši par šiem Satversmes 105. panta pirmajiem trīs teikumiem.

Pirmais svarīgais punkts, par kuru šeit ir jārunā, ir par pieteikuma iesniedzēju — labticīgo trešo personu. Un te es uzsveru, ka nav neviena iemesla uz pieteikuma iesniedzēju šajā procesā raudzīties kā uz nelabticīgu trešo personu. Nelabticīgumu nevar prezumēt un to apstiprina arī Eiropas Savienības tiesa, ECT un arī Satversmes prakse tāpat, ka nelabticīgums ir jāpierāda Satversmes 92. pantam atbilstošā tiesas procesā.

Vienlaikus mēs dzirdējām, ka pat Tieslietu ministrija, piemēram, eksperts Selga un Finanšu izlūkošanas dienests, šajā lietā atzina, ka teorētiski kredītiestāde varētu būt labticīga trešā persona, kas, turklāt, ir jāaizsargā, taču apšaubīja tieši pieteikuma iesniedzējas labticīgumu, vērtējumu izdarot, balstoties uz publiski pieejamo informāciju par bankas reputāciju un licences anulēšanas apstākļiem. Bet tie taču neapstiprina, ka pieteikuma iesniedzēja būtu rīkojusies prettiesiski vai ko neievērojusi tieši konkrēto trīs strīdus noguldījumu pieņemšanas situācijā. Pieteikuma iesniedzējas rīcības tiesiskums attiecībā uz šiem noguldījumiem, kā to uzskatāmi parādīja Satversmes tiesas lietas materiāli, nekad nav pat vērtēti. Neviens tiesas process vai cita veida process nekad nav noticis un arī nav paredzēts.

Man jāsaprot, ka patiesībā droši vien tas arī būtu bijis bezjēdzīgs, jo, kā mēs redzam šo apstrīdēto tiesību normu piemērošanas praksi, pat tad, ja pieteikuma iesniedzējai izdotos pierādīt, ka tā ir labticīga, tāpat īpašumu tā būtu zaudējusi. Bet tomēr es uzsveru, ka uz šo lietu, mūsaprāt, ir jāraugās tā, ka pieteikuma iesniedzēja ir labticīga trešā persona, kamēr vien tiesas procesā nav pierādīts tās nelabticīgums.

Otrais bloks šajā juridiskā pamatojuma sadaļā, par ko es vēlētos runāt, ir Latvijas starptautiskās saistības.

Procesa gaitā no mūsu oponentiem, no pozīcijas oponentiem, tika izteikti apgalvojumi, ka ja šajā lietā tiktu atzīts, ka bankas manta nav jāatdod Latvijas valstij, tad Latvija pārkāptu savas starptautiskās saistības. Tā nav patiesība. Tas gluži vienkārši tā nav.

Runājot par Latvijas starptautiskajām saistībām ir ļoti viegli pārliecināties, ka neviena starptautisko tiesību norma nenosaka obligātu pienākumu absolūti visos gadījumos konfiscēt arī par noziedzīgi iegūtu mantu, kas atrodas pie trešās personas, kuras nelabticīgums nav ne vērtēts, ne pierādīts. Tieši pretēji, visi starptautiskie dokumenti to kategoriski aizliedz.

Īsi par katru no procesa gaitā pieminētajiem vai kaut vai rakstveidā kaut kur minētajiem starptautisko tiesību dokumentiem.

Varšavas konvencija, par kuru iepriekšējā tiesas sēdē bija arī diskusija godātajam Kusiņa kungam ar Iljenkova kungu par šo konvenciju, 8. panta un 32. panta noteikumi skaidri nosaka, ka ja labticīgajai trešajai personai, kurai nav bijusi iespēja

aizstāvēties pret mantas konfiskāciju, ņem nost īpašumu, tad arī pat šādā gadījumā ārvalstu nolēmums Latvijā var netikt izpildīts. Tātad Varšavas konvencija aizsargā labticīgas trešās personas.

Tieši to pašu nosaka Palermo konvencijas 12. panta 8. punkts, Strasbūras konvencijas 22. panta 2. punkts, Vīnes konvencijas 5. panta 8. punkts, FATF ceturrtā rekomendācija, uz ko atsaucās arī Finanšu izlūkošanas dienests, piemēram. Tieši tāpat uzsver, ka konfiskācija nedrīkst skart *bona fide* trešo personu tiesības. Tas pats ir teikts direktīvas Nr. 2014-42-ES 6. pantā un pēdējā pieminētā direktīva Nr. 2018-1673 9. pants saka tieši to pašu.

Tātad visi šie starptautiskie dokumenti nosaka vienu un to pašu. Personas, kuras nelabticīgums nav ne vērtēts, ne pierādīts, mantas konfiskācija ir aizliegta jeb labticīgās trešās personas mantu konfiscēt nedrīkst. To apstiprina arī Eiropas Savienības tiesas judikatūra un jau daudz pieminētās lietas Nr. C-93-19, Nr. 845-18 un citas.

Turklāt, manuprāt, ir ļoti svarīgi ievērot, ka neviens no šiem starptautiskajiem tiesību dokumentiem nav pretrunā viens ar otru, proti, tie visi patiesībā apstiprina vienu un to pašu pamatprincipu, ka labticīgas trešās personas mantas konfiskācija ir aizliegta.

Un ievērojot to, ka visi šie dokumenti apstiprina vienu un to pašu principu vai pamatprincipu, lai izšķirtu šo lietu, patiesībā nav arī izšķirošas nozīmes tam, vai konkrētajā gadījumā ir tieši piemērojama, piemēram, direktīva Nr. 2014-42-ES. To sakot, es neatzīstu, ka direktīva nav piemērojama. Protams, ir. Un lieta, kas var radīt par to šaubas, ir šī lieta Nr. C-319-19, arī neliek domāt, ka direktīva nav piemērojama, jo šajā lietā bija runa par civiltiesisko konfiskāciju, tādu klasisku. Mūsu gadījumā tas tā nav. Taču pat tad, ja šī direktīva nebūtu piemērojama, tam nav nozīmes, kā jau es teicu, jo šī direktīva nesatur kaut ko unikālu vai radikāli atšķirīgu no tā, ko pasaka, piemēram, Vīnes konvencija un visi citi starptautiskie dokumenti... jo visi runā par vienu un to pašu, par labticīgas trešās personas aizsardzību un aizliegumu šādām personām mantu noņemt. Šo pamatprincipu apstiprina arī ECT judikatūra, tātad arī konvencija.

Ievērojot iepriekšējā tiesas sēdē izskanējušo viedokli par konkrētu spriedumu, ECT spriedumu "Balzamo pret Sanmarīno", par ECT judikatūru ir jārunā nedaudz vairāk: kas tātad šajā lietā tika noteikts un ko apgalvoja FID pārstāvji, kas esot pateikts.

Tātad FID pārstāvji teica, ka šajā spriedumā esot pateikts, ka ir pieļauts konfiscēt labticīgas trešās personas mantu. Godātā tiesa, šajā lietā nekas tāds nav pateikts, turklāt tur ir pateikts pilnīgi pretēji tam, ko apgalvoja Selgas kungs, piemēram, uzstājoties šajā procesā.

Šajā lietā ECT, pirmkārt, apstiprināja, ka personas, kurām tiek konfiscēta manta, kas atzīta par noziedzīgi iegūtu, var savas īpašumtiesības aizstāvēt Eiropas Cilvēktiesību tiesā, balstoties uz konvencijas Pirmā protokola 1. pantu. Tātad,

apstiprināja, ka arī pieteikuma iesniedzēja var Satversmes tiesā vērsties 105. panta aizsardzības nolūkā.

Otrkārt, šajā lietā ECT atzina, ka var tikt konfiscēta par noziedzīgi iegūtu atzīta trešās personas manta tikai tad, ja šī persona nav labticīga. Tas formulējums, kas bija šajā spriedumā, bija, ka tātad var konfiscēt tādas personas mantu, kas to tur ar nolūku slēpt savu nelikumīgo lomu attiecīgās bagātības uzkrāšanai. Tātad spriedums tieši apstiprina mūsu pozīciju.

Turklāt, runājot par ECT judikatūru, ir jāuzsver, ka prakse tur ir plaša un tad man jāsaka, ka mani nedaudz arī pārsteidza Saeimas pārstāvju pirmajā tiesas sēdē teiktais, ka judikatūras nav. Tā ir ļoti plaša un es varu minēt kaut vai vienu spriedumu... salīdzinoši nesenu spriedumu 2021. gada 13. jūlija spriedums lietā “Todorovs un citi pret Bulgāriju”, kur sprieduma 187. līdz 199. paragrāfā ir faktiski kopsavilkta visa Eiropas Cilvēktiesību tiesas prakse šajos jautājumos, kuri tā viennozīmīgi apstiprina, ka labticīgas trešās personas mantas konfiskācija ir aizliegta, ECT to nekad nav pieļāvusi un es ņemtus apgalvot, ka nekad arī nepieļaus.

Līdz ar to runājot par Latvijas starptautiskajām saistībām tās ir šādas: Latvijai ir pienākums nodrošināt tādu nacionālo regulējumu, kas nepieļauj mantas noņemšanu trešajai personai, kuras nelabticīgums nav vērtēts un pierādīts. Labticīgas trešās personas mantas konfiskācija ir aizliegta. Ja valsts to neievēro, tā pārkāpj savas starptautiskās saistības. Tieši tas šajā lietā arī ir noticis.

Un pēdējais juridiskais bloks — pamattiesību ierobežojumu bloks.

Esam noskaidrojuši, ka šajā lietā faktiski ir ticis atņemts trešās personas īpašums. Tāpat esam noskaidrojuši Latvijas starptautisko saistību saturu un to, ka labticīgās trešās personas mantas konfiskācija no starptautisko tiesību skatupunkta ir aizliegta.

Tālāk ir jārunā par apstrīdētā regulējuma atbilstību Satversmes 105. pantam.

Satversmes tiesai būs jāizdara secinājums, vai īpašumtiesību ierobežojums, kas ar apstrīdētajām normām ir radies trešajai personai, ir noteikts ar likumu, vai tam ir leģitīms mērķis un vai ir ievērots samērīguma princips.

Par apstrīdēto normu neatbilstību kritērijiem, kas ir noteikti ar likumu, mēs rakstveidā esam pauduši savu pozīciju. Arī mūsu argumenti par likuma... apstrīdēto normu neatbilstību starptautiskajām tiesībām arī to apstiprina.

Tādēļ šobrīd es gribētu runāt vairāk par leģitīmo mērķi un samērīgumu.

Un, vispirms, ir jārunā par mērķiem, kuri šajā tiesas procesā ir tikuši piesaukti kā tādi, kas attaisno tātad šo apstrīdēto normu spēkā esamību. Mēs redzam, ka gandrīz visas valsts iestādes un šo iestāžu viedokļu pārstāvji arī tiesas sēdē atkārtēja pozīciju, ka apstrīdēto normu mērķis ir noziedzīgi iegūtas mantas izņemšana no civiltiesiskās apgrozības. Vienlaikus mēs noskaidrojām, ka pēc būtības šī darbība konkrētās lietas apstākļos faktiski nozīmē trešās personas mantas, naudas līdzekļu tādā apmērā, kādā

negodīgajam noguldītājam pieder prasījums pret banku, nodošanu Latvijas valsts rīcībā vai Latvijas valsts kasē. Un šī darbība nozīmējot noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas ķēdes pārtraukšanu. Definējot, kādi mērķi tad tiek sasniegti, veicot šo ķēdes pārtraukšanu, tika izteikt trīs argumenti vai apgalvojumi.

Pirmkārt, tiek nodrošināts, ka noziedzniekam tiek atņemts prettiesiski iegūtais labums. Otrkārt, noziedzība nenes augļus jeb preventīvās funkcijas nodrošināšana un treškārt, tā tad korektīvā funkcija.

Pieteikuma iesniedzēja neapšaubā, ka visi šie mērķi ir legītimi un gadījumā, ja manta tiek noņemta, es teikšu pēdējās, “noziedzniekam” jeb tai personai, kura nav spējusi pierādīt tās legālo izcelsmi, ar mantas noņemšanu šie mērķi var tikt sasniegti.

Tomēr šā procesa gaitā mēs esam pārliecinājušies, ka ar trešās personas, tā tad bankas, naudas līdzekļu atņemšanu tāda apmērā, kā šim negodīgajam noguldītājam pieder prasījums pret banku, šādus mērķus sasniegt nav iespējams un drīzāk tiek sasniegts pilnīgi pretējs mērķis.

Pirmkārt... tā tad par pirmo šo mērķi... jāuzsver tas, ka noziedzniekam viņa prettiesiskais labums ir noņemts vai šis mērķis jau ir sasniegts ar to brīdi, kad tiek konfiscēts viņa prasījums pret kredītiestādi un Latvijas valsts ir iestājusies vai pārņēmusi šo prasījumu. Ar šo brīdi noziedzīgi iegūtā manta noziedzniekam tiek noņemta. Attiecīgi arī par nekādu sadursmi jeb kolīziju starp krimināltiesību un civiltiesību vai krimināltiesību un maksātnespējas jomu mēs patiesībā runāt nemaz nevaram. Tādēļ, manuprāt, šajā lietā nemaz arī nav jāizšķiras, vai dot priekšroku noziedzīgi iegūtu līdzekļu novēršanas mērķa sasniegšanai vai maksātnespējas procesa mērķa sasniegšanai. Jo, kā jau es teicu, ar brīdi, kad noziedzniekam ir noņemts viņa prasījums un Latvijas valsts ir iestājusies vai pārņēmusi šo prasījumu, noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas mērķi jau ir sasniegti. Kolīzija neveidojas.

Runājot par otro mērķi... tā tad šo atturēšanas mērķi... Arī jā saka, ka nav saprotams un neviens mūsu pozīcijas oponents šajā procesā nav spējis izskaidrot, kā tad naudas līdzekļu noņemšana bankai pēc tam, kad noziedzniekam jau ir ticis noņemts viņa prasījums pret banku, Latvijas valstij to pārņemot, varētu palīdzēt atturēt citas personas no iesaistīšanās noziedzīgās darbībās. Ja noziedzniekam ir konfiscēts viņa prasījums pret banku, tad ir nodrošināta principa — “noziedzība nenes augļus” — precīza darbība. Un trešās personas naudas līdzekļu... bankas naudas līdzekļu, kuri pie tam eventuāli pienāktos citām labticīgajām personām, citiem godīgiem šīs bankas kreditoriem, atņemšana nekādu preventīvo funkciju nepilda. Vēl vairāk. Apstrīdēto normu darbība šajā lietā parāda, ka patiesībā vienīgā persona, kas šajā gadījumā ir ieguvējs, ir šis “noziedznieks”, ja es tā pēdējās lietotu. Proti, šim noziedzniekam vispirms ir konfiscēts viņa prasījums pret banku, Latvijas valstij pārņemot, un, ja izrādījies, ka šis prasījums ir bijis nevērtīgs, un ir tāds, kurš pieteikuma iesniedzējas maksātnespējas procesa laikā nemaz nebūtu bijis apmierināts, tad normālā gadījumā

šim noziedzniekam būtu saglabājies pienākums Latvijas valsts budžetā ieskaitīt naudas līdzekļus tādā apmērā, kādā viņam bija prasījums pret pieteikuma iesniedzēju. Taču, tā kā Latvijas valsts ir šos naudas līdzekļus tādā apmērā ieguvusi jau no trešās personas, no bankas, tad loģiski, ka noziedzniekam šis pienākums tiek noņemts. Un rodas tāda situācija, ka šis noziedznieks ir iemainījis savu bezvērtīgo prasījumu pret iespēju valsts budžetā neatdot tādu naudas summu, kāda ir noziedzīgi iegūta. Tātad, noziedznieks faktiski ir ticis vaļā no pienākuma valsts budžetā ieskaitīt naudas līdzekļus tādā apmērā, kādā viņš negodīgi kādreiz ir ieguvis, jo to pienākumu ir izpildījusi godīgā banka un godīgās bankas godīgie kreditori.

Un visbeidzot, runājot par trešo — šo korektīvās funkcijas mērķa sasniegšanu... Arī jāsaka, ka nekādu korektīvo funkciju... šajā gadījumā bankas naudas līdzekļu noņemšana, kuri lielākajā to daļā pienāktos godīgajiem šīs bankas noguldītājiem, pārskaitīšanu Latvijas valstij nepilda... un atkal jāsaka, ka ne Saeimas, ne citu mūsu viedokļa oponentu pārstāvji to nav spējuši izskaidrot, kā tad šī korektīvā funkcija šādā gadījumā strādā un, manuprāt, Jerņeva ļoti precīzi, atbildot uz tiesneša Laviņa kunga jautājumu, norādīja, ka šādā gadījumā drīzāk tiek veikta korektīvajai funkcijai pilnīgi pretēja darbība, proti, bezskaidras naudas līdzekļi patiesībā gan pirms noziedzīga nodarījuma izdarīšanas atradās civiltiesiskajā apgrozījumā, gan pēc tam, kad tos ir pārņēmusi Latvijas valsts, tā atrodas civiltiesiskajā apgrozībā. Līdz ar ko... ja pēc tam, kad Latvijas valsts ir pārņēmusi šī noziedznieka prasījumu pret banku un vēl papildus tiek konfiscēta bankas nauda, kas pienāktos šīs bankas godīgajiem noguldītājiem, tad faktiski gluži vienkārši tiek veikta labticīga trešās personas mantas noņemšana tikai ar vienu mērķi — papildināt Latvijas valsts budžetu. Pie tam, atbrīvojot šo noziedznieku no pienākuma Latvijas valsts budžetā šādus naudas līdzekļus ieskaitīt. Līdz ar to tiek veikta pilnīgi korektīvai funkcijai pretēja darbība, tātad mērķis tiek sasniegts, bet tiek sasniegts pretējs mērķis.

Un runas pašā noslēgumā, runājot par samērīguma principu, ir jāpasaka viena lieta. Manuprāt, runājot par samērīguma principa pārkāpumu, ir būtiski saprast, kas ir tas cēlonis, kādēļ apstrīdētās normas neatbilst Satversmei. Un es esmu pārliecināts, ka tas ir meklējams šī regulējuma konstrukcijā, kas jau dēļ savas juridiskās konstrukcijas ir neatbilstoša Satversmei. Proti, apstrīdētās normas neatbilst Satversmei, jo tās imperatīvi nosaka absolūtu pienākumu bez izņēmuma visos gadījumos atņemt arī labticīgajām trešajām personām piederošu mantu, proti, problēma patiesībā ir principu apstrīdētās normas nosaka pienākumu vienmēr konfiscēt par noziedzīgi iegūtu atzītu mantu, un nav starpība no tā, vai manta tiek noņemta noziedzniekam, trešajai personai, kuru var uzskatīt par labticīgu, vai trešajai personai, kuru nevar uzskatīt par labticīgu. Vienā Vilipsona gadījumā jau tika konstatēts īpašumtiesību prettiesisks aizskārums. Šī viena situācija tika izlabota ar Kriminālprocesa likuma 360. panta 2.¹ daļu, taču šī ačgārnī uzbūvētā sistēma ir palikusi. Un kamēr netiks izlabots šis ačgārnais princips,

būs neskaitāmas gan Vilipsona, gan TRASTA KOMERCBANKAS, gan citas lietas. Un tās nonāks Satversmes tiesā, kamēr šis princips netiks apgriezts otrādi, ka ir jābūt kritērijiem, pie kuriem labticīgai trešajai personai vai trešajai personai var confiscēt tās īpašumu, un tikai izņēmuma gadījumā nevar un nevis otrādi.

Un tādēļ es uzskatu, ka patiešām, ja šajā lietā tiktu noraidīts pieteikuma iesniedzējas pieteikums, Satversmes tiesas spriedums būtu pirmais spriedums mūsdienu Eiropas tiesību vēsturē, kurā būtu atzīts, ka vienmēr un visos gadījumos labticīgu trešo personu manta var tikt confiscēta par labu valstij.

Neviena cita Eiropas konstitucionālā tiesa, arī Eiropas Cilvēktiesību tiesa nekad to nav atzinusi un es tiešām ņemtos apgalvot, ka nekad arī neatzīs...

Liels paldies par iespēju izklāstīt mūsu argumentus. Es uzskatu, ka apstrīdētās normas neatbilst Satversmei un mēs lūdzam tās atzīt par tādām.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Vārds tiesu debatēs Saeimas pārstāvjiem. Lūdzu, 30 minūtes ir jūsu rīcībā.

J. Priekulis.

Godātā tiesa!

Sākot debašu runu, vēlamies teikt, ka mēs neakcentēsim atsevišķu pieaicināto personu teikto, jo neuzskatām, ka tas būtu lietderīgi. Ņemot vērā, ka procesuālo priekšnoteikumu izpildīšanās un apstrīdēto normu atbilstība Satversmei nav atkarīga no tā, cik daudz mums nācies saskaitīt pieaicinātās personas, kas atbalsta mūsu viedokli vai no cik pieaicinātajām personām ir izdevies iegūt, iespējams, vēlamo atbildi.

Lietas izskatīšanas laikā argumenti tika sniegti par ļoti plašu lauku. Tomēr svarīgi būtu izšķetināt tos argumentus, kam ir nozīme Satversmes tiesas procesā, tieši konkrētajā Satversmes tiesas procesā, kas ir ierosināts pēc konkrētu personu konstitucionālās sūdzības, apstrīdot neko vairāk vai mazāk, bet tiesību normas.

Un kas tad izriet no apstrīdētajām tiesību normām?

No apstrīdētajām tiesību normām izriet tas, kādai būtu jābūt rīcībai ar noziedzīgi iegūtu mantu, proti, ar atdošanu likumīgajam īpašniekam vai valdītājam, kas ir arī prioritārā rīcība, vai arī mantas konfiskācija valsts labā, ja šāda īpašnieka vai valdītāja nav. Tātad vienīgās tiesiskās sekas, kas izriet no apstrīdētajām normām, ir tas, ko valstij vajadzētu darīt ar noziedzīgi iegūtu mantu. Te vairs nav jautājums par to, vai mantai ir legāla vai nelegāla izcelsme, kad varētu manta tikt atzīta par tādu, kurai ir nelegāla izcelsme, kādā procesā to var atzīt un tā tālāk, bet ko darīt ar mantu, kuras nelegāla izcelsme ir pierādīta ar spēkā stājušos tiesas nolēmumu. Un šis apstāklis, mūsu ieskatā,

ir būtisks jau pašā pirmajā solī, vērtējot to, vai apstrīdētās normas vispār aizskar pieteikuma iesniedzēja pamattiesības.

Pieteikuma iesniedzējs jau te ir apstrīdējis šīs te konkrētās tiesību normas, kuru neapmierina tas, kādu rīcību tad paredz ar noziedzīgi iegūtu mantu šīs te konkrētās tiesību normas.

Mēs saklausām vēlmi pēc kādas citas apstrīdētajās normās neminētas rīcības. Tāpēc mēs sakām “citas”. Bet ka vēlme ievietot valsti kreditoru sarakstā, aizstājot valsti ar šo te kreditoru un padarot konfiskāciju par atkarīgu no dažnedažādiem notikumiem, neatbilst konfiskācijas būtībai. Tā nav konfiskācija. Un ja reiz tā nav konfiskācija, tad rodas loģisks jautājums — kas tas ir? Kas tas ir bankai, kura no naudas, kuru tiesa ir atzinusi par noziedzīgi iegūtu, vēlas segt maksātspējas procesa izdevumus un apmierināt kreditoru prasījumus, protams, cik vien tas ir iespējams, kas tas ir kreditoram, kurš šo te savu legāli noguldīto daļu arī vēlas saņemt no naudas, kuru tiesa ir atzinusi par noziedzīgi iegūtu? Un te, lūk, ir tas jautājums, uz kuru atbildi mēs centāties rast lietas izskatīšanas laikā. Vai Satversmē ir garantētas tiesības uz labumu gūšanu no noziedzīgi iegūtas mantas? Un atbilde ir — nē. Satversmē šādas tiesības nav garantētas. Un mūsu ieskatā tas būtu pretrunā ar Satversmes loģiku, proti, vēlme gūt labumu no noziedzīgi iegūtas mantas, lai to izmantotu dažādu mērķu sasniegšanai, nav ar Satversmi aizsargājama tiesība.

Tajā pašā laikā mēs piekrītam, ka ne jeb kas, ko persona vēlas attiecībā uz šo te noziedzīgi iegūto mantu, ir vēlme jeb labuma gūšana no noziedzīgi iegūtas mantas.

Viens piemērs. Piemēram, ja noziedzīgi iegūta manta ir izkrāpta no cietušā, tad cietušā vēlme attiecībā uz šo te mantu ir nevis labuma gūšana no noziedzīgi iegūtas mantas, bet vēlme pēc taisnīguma atjaunošanas. Vēlme atjaunot to, kas reiz šai personai ir likumīgi piederējis. Un tās gan ir ar Satversmi aizsargājamas tiesības, bet tā ir fundamentāli atšķirīga situācija no tās, kas ir izskatāmajā lietā.

Attiecīgi mēs piekrītam tam, ka Satversmes 105. panta kontekstā ir nepieciešams nospraust robežu. Kad tā ir vēlme pēc labuma gūšanas no noziedzīgi iegūtas mantas un kad tā ir vēlme pēc taisnīguma atjaunošanas.

Mēs pilnībā piekrītam arī tam, ka šīs robežas nospraušana nebūt nav viegls darbs, lai radītu kādu universāli piemērojamu atziņu. Bet tā esence izskatāmajā lietā ir tas, ka ir jāatbild uz šo jautājumu attiecībā uz pieteikuma iesniedzējiem. Un tā atbilde mūsu ieskatā, nepārprotami ir tāda, ka apstrīdētās normas neaizskar pieteikuma iesniedzēja pamattiesības, jo tā ir vēlme gūt labumu no noziedzīgi iegūtas mantas, turklāt bankas gadījumā, arī citu personu interesēs.

Kas vēl būtu svarīgi, vērtējot aizskārums? Naudu, kuru tiesa ir atzinusi par noziedzīgi iegūtu, noguldīja bankā nevis pieteikuma iesniedzējs, bet gan trīs citi bankas klienti. Un tieši arī šie bankas klienti konfiskācijas rezultātā zaudēja iespēju atgūt savu noguldīto naudu bankā. Tātad konfiskācija tiešā veidā skar nevis pieteikuma

iesniedzējus, bet gan šos trīs bankas klientus. Protams, cits jautājums ir par to, ko Satversme aizsargā vai neaizsargā, bet tas pamatprincips paliek nemainīgs — tiešas sekas rodas citām personām.

Lietas izskatīšanas laikā daudz veltījām laiku arī divām lietām. Viena, tas ir, prasījuma tiesībām uz mantu un otra, tas ir uz mantu, uz kuru tad rodas šīs te prasījuma tiesības. Tomēr Satversmes 105. panta kontekstā runājot par noguldījuma konfiskāciju, šīs lietas būtu jāskata kopsakarā. Tās ir tik cieši saistītas savā starpā, ka tās nav iespējams atraut un skatīt atsevišķi. Abas iet vienā tandēmā. Mainās aktīvi, mainās pasīvi un arī konfiskācijas rezultātā tās abas pazūd kā viens vesels, ņemot vērā, ka prasījuma tiesības jau rodas tikai un vienīgi tāpēc, ka ir mēģināts šo te naudu legalizēt, izmantojot banku.

Citiem vārdiem sakot, mūsu ieskatā šo abu lietu nošķiršana Satversmes 105. panta kontekstā runājot par noguldījumu konfiskāciju ir mākslīga un vairo tikai nevajadzīgu juridisko retoriku. Turklāt, arī lietas izskatīšanas laikā noskaidrotā citu valstu pieredze, piemēram Amerikas Savienoto Valstu pieredze, kas ir ārkārtīgi būtiski, ņemot vērā, ka šī te AML regulējuma saknes jau nāk no šīm te valstīm, konfiskācijas sakarā abas šīs lietas netiek nošķirtas.

Runājot par trešās personas institūtu, uz kuru arī atsaucās pieteikuma iesniedzēji, uzskatot, ka bankai ir jābūt iespējai paturēt tajā noguldīto naudu, ko tiesa ir atzinusi par noziedzīgi iegūtu. Jāsaka, ka mūsu ieskatā šo te institūtu nav iespējams piemērot attiecībā uz banku, kad tā sniedz noguldījuma pakalpojumus tā iemesla dēļ, ka šo te naudu, uz kuru rodas prasījuma tiesības, nav iespējams atraut no pašām prasījuma tiesībām, kuras rodas uz naudu. Tas ir jāskata kā viens vesels. Ja piemērotu trešās personas institūtu attiecībā uz banku, ka tā sniedz noguldījuma pakalpojumu, faktiski izveidotos situācija, ka ieguvējs no iekšējās kontroles sistēmas apiešanas, lai cik laba vai slikta tā kontroles sistēma būtu, būtu banka, proti, ieguvējs no tā, ka kāds ir apgājis bankas izveidoto iekšējās kontroles sistēmu, būtu banka. Mūsu ieskatā tā nu gan ir nepieņemama rīcība un faktiski ar AML pamatprincipiem arī nesavienojama rīcība. Un tas būtu neadekvāti situācijā, kad bankai nebūtu neko pārņemst saistībā ar AML prasību ievērošanu un iekšējās kontroles sistēmas izveidošanu.

Jebkurā gadījumā jāuzsver, ka starptautiskajos dokumentos nav garantētas tādas tiesības, kādas vēlas pieteikuma iesniedzēji, proti, saglabāt bankā noguldīto naudu, kuru tiesa ir atzinusi par noziedzīgi iegūtu, lai tā tad šo te mantu izmantotu tālāk, jo pastāv būtiska atšķirība starp trešo personu aizsardzību, prasību nodrošināt šīs te trešo personu aizsardzību no tā, ko prasa pieteikuma iesniedzējs — paturēt noziedzīgi iegūtu mantu. Tās ir divas atšķirīgas lietas.

Attiecībā uz kreditoru. Ārkārtīgi svarīgs jautājums, mūsu ieskatā, ir par cēloņsakarību. Šeit būtu svarīgi piebilst, ka maksātspējas procesa ietvaros faktiski

jau nemaz nevar izveidoties situācija, ka visi kreditori saņem atpakaļ savu legāli noguldīto naudu, jo tā jau ir tā maksātspējas procesa esence, ka visiem nepietiks. Bet tās ir tikai sekas.

Un jautājums ir, kas šīs sekas rada. Jo tas vien, ka laika ziņā kaut kas seko cits pēc cita, nenozīmē, ka starp šiem abiem raksturlielumiem pastāv cēloņsakarība. Laiks var būt arī maldinošs.

Pieteikuma iesniedzēji gan argumentē to, ka tieši konfiskācijas rezultātā kreditors nevar saņemt atpakaļ savu legāli noguldīto naudu. Un jāsaka, ka savā ziņā ir cilvēcīgi saprotams, ņemot vērā, ka šī te konfiskācija laika ziņā ir viens no pēdējiem notikumiem, kas varētu radīt iespaidu par cēloņsakarību. Kā jau mēs minējām, laiks var būt maldinošs un arī šis iespaids ir maldinošs. Jo iemesls, kāpēc kreditors nevar saņemt atpakaļ savu legāli noguldīto daļu, ir nevis saistīts ar valsti, bet gan ar pašu banku un tās finanšu grūtībām.

Tas, ko Latvija ir izdarījusi, ir pildījusi starptautiskās saistības AML jomā, un tādas pašas sekas iestātos arī tad, ja, piemēram, banka būtu izķērusi šo netīro naudu, sauksim viņu tā, un arī tad, ja šī te nauda tiktu izķerta īsi vai krietnu laiku pirms maksātspējas procesa. Un tas ir ārkārtīgi būtiski. Kāpēc? Tāpēc, ka kreditora tiesību apjoms nevar būt atkarīgs no tā, kurš subjekts tad izķer šo te netīro naudu un kad tad šī te nauda tiek izķerta. Turklāt, šo te vēlmi savu legāli noguldīto naudas daļu saņemt no naudas, kuru tiesa ir atzinusi par noziedzīgi iegūtu, mūsu ieskatā Satversme neaizsargā šādu paļāvību, ka kreditora prasījums varētu tikt apmierināts šādā veidā. Turklāt, varbūt jāatsaucas uz procesuālo oponentu, kurš lietoja šo te jēdzienu “godīgs kreditors”. Tam varbūt ir emocionāla nozīme, arī cilvēcīgi saprotama, bet ne juridiski izskatāmajā lietā, jo manta, kas ir atzīta par noziedzīgi iegūtu, nav jau šī kreditora manta.

Mazliet par ECT praksi, kurā tika vērtēts jautājums par noziedzīgi iegūtas mantas konfiskāciju, piemēram, “Balzamo pret Sanmarīno”. Jāsaka, ka no šīs lietas nevar izdarīt secinājumu, ka tieši pieteikuma iesniedzējiem subjektīvas tiesības apstrīdēt tieši tās tiesību normas, kuras ir apstrīdētas izskatāmajā lietā, jo, kā jau mēs arī sākumā minējām, tas, vai kaut ko ir iespējams skatīt tiesību uz īpašumu kontekstā, tādas situācijas varētu būt teorētiski. Un otrs jautājums: vai pieteikuma iesniedzējam ir *locus standi* par konkrētām apstrīdētajām normām, ir divi dažādi jautājumi, uz kuriem atbildes ne vienmēr ir vienādas.

Par termiņu. Protams, par termiņu mēs varam runāt tikai tad, kad mēs secinām, ka Satversme konkrēto situāciju aizsargā, un apstrīdētās normas ir tās, kuras ierobežo pamattiesības.... Tas nav izskatāmās lietas gadījums, bet jebkurā gadījumā mēs vēlamies vērst Satversmes tiesas uzmanību, ka termiņš pieteikuma iesniegšanai Satversmes tiesā ir ticis nokavēts, termiņš ir skaitāms no galīgā tiesas nolēmuma spēkā stāšanās dienas procesā par noziedzīgi iegūtu mantu.

Un faktiski jaunu argumentu mums nav. Tie ir tie paši argumenti, kurus mēs sniedzām jau sēdes pirmajā dienā.

Ļoti īsumā pievērsoties šim te jautājumam, tānad jautājums par to, pirmkārt, par to, vai manta ir noziedzīgi iegūta un ko ar šādu mantu darīt, ir izlemts procesā par noziedzīgi iegūtu mantu. Nevienā citā tiesas procesā nav iespējams lemt ne par to, vai mantai ir noziedzīga izcelsme, ne par to, kādai rīcībai būtu jābūt ar šo te mantu. Ir stājies spēka tiesas nolēmums, tiesas nolēmums ir izpildāms un faktiski punkts.

Otrs. Kriminālprocesa likumā *expressis verbis* ir pateikts, kādi normatīvie akti ir piemērojami šādu tiesas nolēmumu izpildē. Tas nav Kredītiestāžu likums. Neviena, es gribētu uzsvērt, tiesību norma, nenoteic nozīmi tam, vai ir ierosināts vai nav ierosināts maksātnespējas process. Un tas, ka Kredītiestāžu likums neregulē rīcību ar noziedzīgi iegūtu mantu, izriet arī no tiesas judikatūras. Turklāt, krimināllietā arī bankas bijušais likvidators ir ticis krimināli sodīts par tiesas nolēmumu izpildes kavēšanu, faktiski balstoties uz vieniem un tiem pašiem argumentiem, ka šādu tiesas nolēmumu izpildē ir piemērojams Kredītiestāžu likums. Bet tā nav! Tas ir būtisks moments.

Visbeidzot arī likumdevējs savas rīcības brīvības ietvaros jau ir apsvēris tādu risinājumu, kādu to vēlas pieteikuma iesniedzēji, proti, ka mantas konfiskācija notiek Kredītiestāžu likuma noteiktajā kārtībā, tā ir 2017. gada 28. februāra Saeimas Budžeta un finanšu (nodokļu) komisijas sēde, no kuras nepārprotami arī var saprast, kāds ir *status quo*. Tā nav Kredītiestāžu likumā noteiktā kārtība. Turklāt, šis jautājums tika aktualizēts tieši pēc pieteikuma iesniedzēja bankas vēstules.

Turklāt, godātā tiesa! Vēlamies uzsvērt, ka tiesas nolēmumi bija izpildāmi jau šobrīd. Pēdējā tiesas sēdē, atbildot uz tiesas jautājumu, vai tiesas nolēmumi ir izpildīti, atbilde bija, ka nē. Atbilde bija garāka, es atvainojos, bet tā esence, ko mēs saklausījām, bija, ka nē. Neskatoties uz to, ka Satversmes tiesa, ierosinot lietu, atteica piemērot faktiski šo te pagaidu aizsardzību, atteica apturēt tiesas nolēmumu izpildi. Mūsu ieskatā diemžēl jāsaka, ka šī situācija atspoguļo to, kā es jau minēju jau pirmajā tiesas sēžu dienā, ka tas ir tiesiskais nihilisms.

Par citām lietām.

Lietas izskatīšanas laikā tika argumentēts, ka juridiska nozīme ir piešķirama bankas maksātnespējas procesam un ar visām tām saistītajām lietām. Un faktiski tas ir viens no pīlāra argumentiem procesa oponentu pusē. Bankas maksātnespējas procesam nav piešķirama juridiska nozīme. Ja noziedzīgi iegūta manta ir bijusi maksātnespējas procesa ietvaros, tas nozīmē, ka šāda manta ir bijusi arī pirms tam, kad nav bijis ierosināts maksātnespējas process, jo maksātnespējas procesā jaunu finansējumu vairs nevar piešķirt un iegūt.

Tie pamatprincipi faktiski ir šādi: noziedzīgi iegūta manta neietilpst bankrota masā, maksātnespējas process nav naudas līdzekļu šķīstītava un konfiskācijas regulējums nav atkarīgs no tā, vai ir vai nav ierosināts maksātnespējas process.

Jāsaka, ka pareizi ir, ka klienta izpēte tiek veikta, balstoties uz riska novērtējumu. Tāpat pareizi ir teikt, ka pat ar vislabāko iekšējo kontroles sistēmu nu nav iespējams izķert visus legalizācijas gadījumus. Tā ir dzīves realitāte. Tomēr nevar nepievērst uzmanību uz to, ka bankai ir īpašas rūpības prasības šajā sakarā.

Banka ir Novēršanas likuma subjekts un tai faktiski ir jādara viss vajadzīgais, lai novērstu to, ka banka tiek izmantota par vietu, kur legalizēt naudas līdzekļus.

Turklāt, jāuzsver, ka klienta izpētes pasākumi nav vienreizēji, tie ir veicami regulāri un klienta izpētes pasākuma apjomi ir ļoti atkarīgi gan no bankas riska apetītes, gan arī no paša klienta, piemēram, politiski nozīmīgākām personām ir ievērojami stingrāki klienta izpētes pasākumi un tāda ir arī fiziskā persona arī izskatāmajā lietā, kura noguldīja naudas līdzekļus bankā.

Jāuzsver arī tas moments, ka ir jānošķir, vai mēs runājam par legālu mantas konfiskāciju vai nelegālas mantas konfiskāciju. Un ar šādu domu būtu cītīgi un mēs ticam, ka Satversmes tiesa, kā vienmēr to dara, cītīgi lasa ECT un EST spriedumus un nebūtu pamatoti, mūsu ieskatā, atsaukties uz tādām atziņām, kuras ir izteiktas nevis par nelegālas mantas konfiskāciju, bet gan legālas mantas konfiskāciju, tas ir, noziedzīga nodarījuma izdarīšanas priekšmeta konfiskāciju. Jo pastāv būtiska atšķirība, vai mēs runājam par, piemēram, auto konfiskāciju, ar kuru tiek pārvadīta noziedzīgi iegūta manta vai runājam par šīs te noziedzīgi iegūtas mantas konfiskāciju, kas tiek pārvadāta ar auto.

Un visbeidzot, pirms es dodu vārdu savam, kolēģim. Svarīgs jautājums ir arī tas, ka konfiskācijai ir vairākas funkcijas un kurām sodošā ir tikai viena no tām. Tas ir būtiski, jo faktiski nepamatots ir arguments, ka konfiskācijas vienīgā jēga ir sodīt vainīgo personu, jo īpaši situācijā, ka no pamata krimināllietas tiek izdalīts atsevišķi šis *in rem* process, kurā tiek lemts par mantas izcelsmi nevis par personas vainu. Tātad bez sodošās funkcijas svarīga ir arī preventīvā funkcija, faktiski tas ir novērst legalizācijas ķēdi un noziedzīgus nodarījumus nākotnē un arī korektīvā funkcija, kas ir novērst noziedzīga nodarījuma rezultātā radušās sekas un atjaunojot *status quo*.

Paldies.

A. Stupins.

Augsti godātā tiesa!

Jebkuram tiesas procesam, tostarp arī Satversmes tiesā, ir jābūt vērstam nu vispirmām kārtām uz taisnīga un efektīvi funkcionējoša rezultāta sasniegšanu, nevis process procesa pēc.

Satversmes tiesas metodoloģija šīs institūcijas 25 gadu pastāvēšanas laikā ir augsti kvalitatīvi attīstījusies tieši tādējādi, ka universālā veidā vienmēr nodrošina iespējami taisnīgu gala rezultātu, pie kura visa tiesiskā sistēma attiecīgajā jomā var darboties harmoniski un, galvenais, pilnīgi. To ir iespējams pārbaudīt arī reversā veidā, izlasot nolēmuma rezultatīvo daļu un modelēt, kā tad šāds rezultāts, kuram ir likuma spēks, atspoguļosies tiesiskajā realitātē. Piemēram, bankai nekāds rezultāts šajā lietā labvēlīgas tiesiskās sekas nenesīs, bet citām pieteikuma ievaddaļā neminētajām personām gan.

Satversmes tiesas process izskatāmajā lietā nenotiek sacīkstes principa ietvaros, un, kā jau minēja mans kolēģis, tā nav vieta, kur skaitīt pierādījumus sev par labu vai viltīgi veidot pozīciju ap formāliem no konteksta izrautiem apgalvojumiem un pseido slēdzieniem un pieņēmumiem. Tomēr skaidrākam kopskatam mēs centīsimies arī ieskicēt atsevišķus aspektus, kuriem lietas izskatīšanas pēc būtības laikā gan tiesa, gan lietas dalībnieki, gan arī pieaicinātās personas veltīja zināmu, tā teikt, izpētes dziļumu.

Izskatāmajā gadījumā ir ļoti būtiski nošķirt tos apsvērumus, kuriem tieši šajā pēc konstitucionālās sūdzības Satversmes tiesā ierosinātajā lietā ir izšķiroša nozīme un tos, kuri ir spekulatīvi un piedzīti kaut kādu mistificējumu pamatošanai, ar mērķi tikt pie ļoti, es uzsvēršu, specifiska, neloģiska un tikai vienai konkrētai personai labvēlīga regulējuma. Satversme šādas alkas neaizsargā.

Bet tagad, lūk, par šiem atsevišķajiem apsvērumiem.

Piemēram, tā vietā, lai izsvērti diskutētu par to, kas ir uzskatāms par līdzekļu īpašnieku kredītiestādes kontā, metodoloģiski vispirms būtu jātiek galā ar pamattiesību tvērumu. Un Satversmes tiesas judikatūrā izmantotā metodoloģija kā iekšēji pilnīga pati loģiski novedīs pie taisnīgākā rezultāta.

Savukārt mēs ar procesuāliem oponentiem strīdamies par to, ir vai nav atbildes rakstā vārds vārdā atbildēts uz kādu no pieteikuma iesniedzēja abstraktajiem, taču, es atvainojos, līdz absurdam detalizētajiem apgalvojumiem, nevis jēgpilni analizējam lietā juridiski nozīmīgus aspektus.

Tas, ka konkrētajā gadījumā pieteikuma iesniedzējam nav subjektīvu tiesību nākt uz Satversmes tiesu, arī nenozīmē to, ka šis tiesību jautājums ir ārpus konstitucionālās kontroles.

Satversmes tiesas process pēc konstitucionālās sūdzības ierosinātās lietās paredz aizsargāt tikai un vienīgi to, kas ir garantēts Satversmē. Ja kāda interese vai tieši konkrētajai personai vēlamais regulējums neietilpst Satversmes normas tvērumā, kā tieši izskatāmajā gadījumā, šis gluži vienkārši nav īstais process, kur kaut ko, es atvainojos, testēt vai aprādīt tiesai par cenšanos... es citēju... visu laiku vest tiesu pie būtības. Gluži otrādi, būtība ir nevis tehniskai spēlei vai vingrinājumiem ar šiem te juridiskajiem jēdzieniem, bet konkrētajam tiesību institūtam raksturīgajā esencē un īpaši normu specialitātes attiecībām.

Nedrīkst konfiskācijas institūtu, kā tika minēts arī tiesas sēdē, skatīt atrauti no legalizācijas fenomena, jo legalizācijas nekrietnais uzdevums lielā mērā ir tieši maksimāli izslēgt tainīgas konfiskācijas mērķi. Pretējā gadījumā tas būtu, kā raudzīties, piemēram, uz soda apmēra noteikšanu pēc veiktā nozieguma atrauti, piemēram, no bruņotas pretošanās tiesībsargājošām iestādēm aizturēšanas brīdī. Ar momentu, no kura līdzekļi ir uzskatāmi par noziedzīgi iegūtiem, process to atzīst ar tiesas nolēmumu, bet pamatā ar tiem apstākļiem, kas ir pastāvējuši līdzekļu ielaišanas finanšu sistēmā brīdī. Citādi šī laišana aprītē sasniegs savu ļauno mērķi un samazinātu iespēju šādus līdzekļus konfiscēt.

Konkrētajā gadījumā līdzekļi bija arestēti, identificējami, izdalīti un līdz ar to secīgi un ļoti, ļoti organiski pakļauti konfiskācijai.

Un uzsvēršu, ka izskatāmajā lietā ir nevis runa par vienu skumju banku, kurai tiek darīts pāri, bet gan par vienīgo kredītiestādi Latvijā, kurai ir atņemta licence uz visiem labi zināma pamata.

Un lietas izskatīšanas laikā pieteikuma iesniedzēju pozīcija palika arī nemainīga attiecībā uz to, ka valstij, lai konfiscētu noziedzīgi iegūtus līdzekļus ir jāiestājas kreditora vietā un ir jāsaņem tieši tik, cik saņemtu pats kreditors.

Tādējādi konkrētā lietas dalībnieka viedoklis būtībā ir tāds, kas tiesas nolēmuma izpilde un iespēja konfiscēt bankā noguldītos nelegālās izcelsmes līdzekļus, ir jāpadara par atkarīgu no kreditoru rīcības, tostarp arī no refinētajām prasmēm noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas paņēmienos.

Un tiesiskajā valstī tas ir nepieļaujami, jo tiesas nolēmuma izpildi un legalizācijas ķēdes pārtraukšanu nevar ietekmēt privātpersonas izmanīgums.

Klaji neadekvāti tas ir subordinētā kreditora gadījumos, zinot, ka attiecīgie prasījumi maksātnespējas procesa ietvaros tiek apmierināti tikai tad, ja naudas līdzekļi paliek pāri pēc maksātnespējas procesa izdevumu segšanas un visu citu kreditoru prasījumu apmierināšanas. Protams, neskaitot tikai akcionārus, kuri ir rindas pašā galā un šāds piemērs pilnībā apgāž pieteikuma iesniedzēju debašu runā norādīto, ka noziedzīgi iegūta nauda nenes augļus. Konkrētajā gadījumā šajā piemērā mēs redzam, ka nes gan.

Secīgi šāds modelis rada absurdu iespējamību, ka maksātnespējas process pats par sevi, kredītiestādes kā tādas var tik padarītas par vietu, kur veidot legalizācijas shēmas, kā arī konkrētajā laundromāta gadījumā mēs varējām redzēt un kļuvām slaveni visā pasaulē. Bet Latvijā nav divu dažādu konfiskācijas kārtību. Nav maksātnespējas konfiskācija un normālā konfiskācija. Un to arī būtu prettiesiski likt kādā no kreditoru kārtām arī kaut vai tāpēc, ka kreditoru kārtās visu prasījumu izcelsme ir legāla, savukārt noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācija ir prettiesiska.

Turklāt, kas ir interesanti, tiesas sēdē, atbildot uz tiesas jautājumiem par to, ko darīt ar kreditoru, kas nav pieteicis savu prasījumu, sekoja šķietami vienam no

pieteikuma iesniedzējiem nelabvēlīga atbilde, ka šāds prasījums atrodas zemāk par tādu, kas ir pieteikts laikā. Šajā sakarā secinājumus par to, kā labā ir patiesībā taisīts pieteikums izskatāmajā lietā, katrs var izdarīt pats.

Pēc šādas shēmas ietvaros, tiesas nolēmuma, kuram, kā es uzsveru, ir likuma spēks, izpilde, nu gan ir pēdējais, kas attiecīgajām personām būtu svarīgi.

Un pieteikuma iesniedzējs arī apgalvo, ka, pārskaitot konfiscētos līdzekļus valsts budžetā, legalizācijas ķēdi vienalga turpina valsts.

Šādu apgalvojumu var raksturot vienīgi kā demagoģiskas netiesības, kas diskreditē AML institūtu kā tādu.

A. Laviņš.

Beidzamā minūte.

A. Stupins.

Un pat teorētiski nepastāv vēl kāds cits veids, kā vien šis, kā pārtraukt to legalizācijas ķēdi un attīrīt naudu. Ja nu vienīgi nav naudas fiziska iznīcināšana, kas būtu neļūdzība.

Kā mēs zinām, konfiscētajiem līdzekļiem ir atšķirīgs tiesiskais statuss un tikai valsts var nodrošināt līdzekļu izlietojumu, prioritizējot to atbilstoši plašākiem sabiedrības mērķiem.

Un visbeidzot. Liksim vienreiz mierā Vilipsona kungu... Viņa tiesiskajai situācijai izskatāmajā lietā nav pilnīgi nekādas juridiskas nozīmes, jo būtiskie apstākļi principiāli atšķiras. Vispirms jau šajā gadījumā runa nemaz nebija par noziedzīgi iegūtas mantas konfiskāciju, bet par atdošanu likumīgajam valdītājam, proti, cietušajam. Izskatāmajā lietā cietušās personas nav, Vilipsona kāzuss nav izņēmums no konfiskācijas, bet izņēmums no atdošanas.

Tāpat arī šajā gadījumā būtisks elements bija publiskās ticamības aspekts. Un, tā kā tas ir uzskatāms par izņēmumu, viens no tiesību teorijas pamatprincipiem ir, ka no izņēmuma izņēmumus neatvasina.

Tāpēc, ievērojot visu iepriekš minēto, tiesvedības turpināšana izskatāmajā lietā nav iespējama. Konstitucionālā sūdzība pati par sevi ir līdzeklis, kas kalpo tieši konkrētas personas pamattiesību aizsardzībai. Apstrīdētās normas pieteikuma iesniedzēju pamattiesības neierobežo, tāpēc Saeima lūdz izbeigt tiesvedību izskatāmajā lietā.

Paldies.

A. Laviņš.

Tiesas debates pasludīnu par slēgtām.

Vai pieteikuma iesniedzēju pārstāvis izmantos tiesības izteikt replikas?

M. Šķiņķis.

Jā.

A. Laviņš.

Lūdzu!

M. Šķiņķis.

Paldies, man būtu divas ļoti īsas replikas.

Pirmā — par lietas būtību. Tāpēc arī es savu debašu runu patiesībā sāku ar to, ka nepietiek ar to, ka visi atzīst, arī Saeima, to, kas pieder bankas noguldītājiem un kas pieder bankai, ir arī pēc būtības jāiedziļinās un jāsaprot, ko no šī secinājuma mēs tālāk kādus secinājumus izdarām.

Saeima arī savā debašu runā pēc būtības atzīst, ka kreditoram faktiski pieder tikai prasījums un nekas vairāk un ka tā nauda pieder bankai. Bet tālāk visu savu debašu runu runā par to, ka bankas naudas paņemšana kaitējot tikai tam noguldītājam. Visa debašu runa ir pilnīgā pretrunā sākuma uzstādījumam, ko mēs esam noskaidrojuši tiesas procesā, visām pieaicinātajām personām to pasakot, ka šim noziedzniekam, negodīgajam bankas noguldītājam pieder tikai un vienīgi prasījums. Un ar to ir atbildēts uz visiem jautājumiem un nav debatēs jārūnā par to, ka bankas naudas noņemšana skarot šo noguldītāju, ja reiz mēs visi esam atzinuši, ka šim noguldītājam nekas vairāk kā prasījums nepieder.

Otra lieta. Es, godīgi sakot, no debašu runas visvairāk gaidīju un es tiešām personīgi no sirds gribēju dzirdēt, kā mani godātie kolēģi izskaidros, kā ar tādu situāciju, ka ir noņemts negodīgajam kreditoram prasījums un Latvijas valsts ir to pārņēmusi, kāpēc tad nav sasniegta preventīvā un korektīvā funkcija. Un viss, ko es dzirdēju, bija runas noslēgumā, ka ir tāda korektīvā un preventīvā funkcija. Bet atbilde, kādēļ tad tā nav sasniegta jau ar brīdi, kad ir noņemts prasījums, nebija. Tas ir būtiski.

Un visbeidzot. Par Vilipsona kungu. Es tiešām domāju, ka tas ir ļoti labs piemērs, un tāpēc to nevajag aizmirst, ka šis Vilipsona kunga piemērs un tāpat arī TRASTA KOMERCBANKAS piemērs... es vēlreiz uzsveru, parāda juridiskās konstrukcijas ačgārnību. Mantas konfiskācijas sistēma, kas izpaužas Vilipsona gadījumā, izpaužas TRASTA KOMERCBANKAS gadījumā, problēma ir ačgārnajā uzbūvē. Tiek konfiscēts vienmēr, izņemot Vilipsona kunga gadījumu. Bet ir jābūt sistēmai otrādi. Ja pieļaut atņemt trešajai personai mantu tikai tad... un tad ir jābūt kritērijiem, kuriem iestājoties, var atņemt. Un kamēr likumdevējs šo sistēmu, ačgārnī uzbūvēto, neatgriezīs otrādi, būs Vilipsona kunga gadījums, būs TRASTA... un tā tālāk.

Es saprotu, ka juridiski... ne juridiski, bet tīri cilvēciski, ka kādam liekas, ka tā TRASTA KOMERCBANKA dēļ tās reputācijas nav labs pieteikuma iesniedzējs un

tādēļ ir vēlme atrast iemeslus, lai pieteikumu noraidītu, bet šīs bankas lieta jau tikai izgaismo to pašu Vilipsona kunga situācijas problēmu un vēl citas problēmas, kas vēl tikai nāks.

Viss. Paldies.

A. Laviņš.

Vai Saeimas pārstāvji izmantos tiesību izmantot repliku?

J. Priekulis.

Jā, godātā tiesa!

Es īsi iesāks un kolēģis papildinās...

Jāsaka, ka varbūt tā pirmā lieta... pretēji tam, ka procesā oponenti no mums kaut ko gaidīja debašu runā, mēs faktiski negaidījām debašu runā neko no procesuālā oponenta, jo tas kopējais mērķis ir taisnība. Mēs gaidām taisnīgu tiesas nolēmumu.

Par lietas būtību runājot. Tas, par ko mēs arī minējām, ka Satversmes 105. panta kontekstā ir būtiski nenošķirt... kad mēs runājam par noguldījuma konfiskāciju, šīs divas lietas — prasījuma tiesības uz mantu un manta, uz kuru rodas prasījuma tiesības. Tā nošķiršana ir mākslīga, ja jautājumi ir tehniski, bet tā esence ir vienkārša.

Par funkcijām runājot. Mēs jau faktiski netiekam, mūsu ieskatā, pat līdz funkcijām. Pirmkārt, apstrīdētās normas neaizskar pamattiesības un, otrkārt, termiņš ir ticis nokavēts.

Runājot par Vilipsona gadījumu. Vēlreiz gribam uzsvērt to, ka ārkārtīgi svarīgs elements bija publiskās ticamības princips. No izņēmumiem... kā kolēģis minēja, izņēmumus nerada. Tas bija izņēmums nevis no konfiskācijas... kā to centās paskaidrot procesa oponents, bet gan no atdošanas, jo lietā cietušais bija Latvijas Republika.

A. Stupins.

Saeima uz šo lietu pazemīgi raugās tieši no Latvijas tiesību sistēmas un Satversmes tiesas procesa mērķa viedokļa. Un arī ievērojot to, ka tiesības, kā mēs zinām, ir labā un taisnīgā māksla... mums ir jāabstrahējas šajā lietā no intelektuālajiem vingrinājumiem un jāsaprot, ka no dažādu tiesību jomu, ne tikai saistību tiesību sazobes viedokļa un arī Latvijas starptautisko saistību gaismā nu nav pieļaujams veidot sistēmu, kurā valstij būtu jāiestājas noziedznieku kurpēs un jāturpina operēt ar kaut ko, kas ar spēkā stājušamies tiesas nolēmumu jau ir atzīts par noziedzīgi iegūtu.

Un pieteikuma iesniedzējiem vēlamā konstrukcija, ko mēģina testēt nu jau šajā procesā... šīs te konstrukcijas rezultātā maksātnespējas administrators un kreditori īsteno savus prasījumus pilnā apmērā tikai un vienīgi tāpēc, ka bankas vietā noziedzīgi iegūto izķēra tiesībsargājošās iestādes, bet to izdarīja vēlākā brīdī, jo tā tas vienkārši notiek.

Bet tas vien, ka līdzekļu noziedzīgo izcelsmi konstatēja jau pēc naudas ieplūšanas bankā, neskar nedz banku, nedz kreditoru. Un slikts bankas darbs nemaina personu tiesību apjomu un nelokāmo patiesību — līdzekļi bija iegūti prettiesiski, vēl pirms tie nonāca bankā un privātpersonas nevar gūt labumu no šādiem līdzekļiem, un kur nu vēl apelēt pie šādas vēlmes Satversmes tiesā.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Tātad lietas dalībniekus esam uzklaušījuši. Šajā brīdī tiesa paziņos, kad tiks lietā pasludināts nolēmums.

Tiesa ir ieplānojusi šajā lietā pasludināt nolēmumu 23. maijā pulksten 13.00.

Tiesas sēdī pasludinu par slēgtu.

Jauku jums dienu!